

שבת פסח - ליל הסדר

ביום שישי נתכנס בע"ה כולנו סביב שולחן "ליל הסדר" ונקרא את ההגדה של פסח. המשפחות המארחות יגיעו כרגיל באפיסת כוחות וידאגו לא לשכוח מנות מהתפריט. כולנו נשאל מה הסדר של המנות ובעצם מתי כבר אוכלים. יהיו אלו שיספרו ויבדקו בעוד כמה דפים ב"הגדה" נגיע ל"אוכל" או לסיום ההגדה... ליל הסדר וקריאת ההגדה הם חוויה ייחודית חינוכית בדרגה רמת מעלה. עם ישראל שמר על זהותו ומורשתו המיוחדת לאורך אלפי השנים בזכות ההקפדה על שמירת המסורות והקפדה על "והגדת לבנך".

חג הפסח מכונה בתורה חג המצות, בתפילה הוא מכונה זמן חירותנו על שום השחרור והיציאה מעבדות לחירות. סיימנו כעת מערכת בחירות לממשל יהודי עצמאי בארץ ישראל. יש לזכור שיהודים לאורך אלפי שנים בכל רחבי העולם חלמו על אפשרות "בלתי נתפסת ודמיונית" של מדינה יהודית חופשית מעול גוים בארץ ישראל. למרות אוירת הבחירות והאמירות הקשות אנו צריכים להודות על הזכות העצומה שהתגשמה בזמננו וצריך לזכור זאת כשנאמר - *שְׁהָיְתָנוּ וְקָמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזֶמֶן הַזֶּה*. אחד המנהגים היפים והעתיקים שלנו - "קמחא דפסחא" (מארמית - קמח לפסח - להכנת מצות) מדגיש את האחדות בעם ואת הערבות ההדדית. ללא כל קשר והבדל בין העדות השונות ובין ימין ושמאל אוספים ותורמים כספים ומצרכים לטובת הנוזקים. הדאגה לאחינו היהודים מצויה בהלכה. הנוזקים תמיד היו בראש סדר העדיפויות לחכמינו עד כדי כך שהרמ"א זצ"ל פירש כבר בהלכה הראשונה בהלכות חג הפסח את הצורך לקנות חטים ולחלקן לעניים לצורך הפסח. רבי ישראל מאיר הכהן מראדין מסביר את חשיבות ה"קמחא דפסחא" כדאגה יתרה לעניים בחג הפסח משום שבחג זה כולנו יושבים בשמחה ובנחת (המארחים פחות...) וחוגגים במשפחתיות ואין זה ראוי שאחינו העניים וחסרי הכול יהיו רעבים, צמאים ועצובים (מתוך "מאורות" לימוד יומי ותן חלקנו)

פסח וההגדה הם סדרת חינוך, לאור המדיניות של דאגה חברתית מובהקת (הרבה לפני הסוציאליסטים) לא מפתיע שליל הסדר מתחיל בהזמנת כל אחד לבוא להשתתף ולאכול **"כל דכפין ייתי ויכול..."** לימוד ושיתוף הילדים באמצעות ה-4 קושיות והתשובות (זאת למרות שבדיוק לפני שנה ובשנים קודמות הם שאלו בדיוק את אותן השאלות וענו בדיוק את אותן והתשובות...)

האדמו"ר מנחם מנדל מלובביץ זצ"ל הטיף כל חייו לקירוב יהודים ליהדות (מתוך אהבה וכבוד ולא מתוך כפייה) בכל קצוות העולם ובמקומות הנידחים ביותר. הרבי דאג לכל יהודי ללא בדיקה ב"ציציותיו" וביקש לקבלו ולקרבו אלינו, להושיבו לצידנו ליד השולחן לצד ההורים והסבים לקיים את מצוות "ואהבת לרעך כמוך" ולגרום לו ליהנות מהפסח. הרבי לימד שיש גם "בן חמישי" שאינו מוזכר ב"הגדה" אותו יהודי שאינו יודע על החג ואין לו כל מושג ביהדות, ובמידה והוא אינו מוזמן יש להזמין אותו ולבקש ממנו להצטרף למשפחה. קיים סיפור שהציעו לרבי להמליץ לעשות מנהג בכל בתי ישראל להציב כיסא ריק לזכר נרצחי השואה. הרבי אמר שרעיון טוב יותר הוא למלא את הכיסא הריק ביהודי שאין לו דרך לחגוג ובכך ננציה יותר את היהודים שהושמדו ואת היהדות. קריאת ההגדה מידי שנה לאורך אלפי שנים היא למעשה ניצחון עצום על כל אלו שרצו לכלותנו ונעלמו מהעולם והודיה לה' על שהצילנו מידם.

הרבי מסביר את חשיבות היציאה מעבדות לחרות ומדמה את היצר הרע שמושל בנו עד כדי כך שישנם עבדים ליצר שלהם. הרבי מציין בשם המהר"ל מפראג זצ"ל כי מרגע שבני ישראל יצאו מצרים, יצאנו באופן נצחי מהעבדות, כך שהיהודי איננו יכול עוד להיות עבד לאדם לעולם ויכול לעבוד רק את ה' ורצוי מתוך שמחה וטוב לבב. בחסידות יש המדמים את האיסור החמור על הימצאות החמץ בבחינת "בל יראה ובל ימצא" ליצר הרע או למידת הגאווה. וכשם שאנו משמידים את החמץ עלינו להשמיד את היצר הרע ואת הגאווה.

מנהג נוסף שחשוב לדבוק בו הוא - ושמחת בחגך - השולחן ערוך אורח חיים קובע שיש לשמוח ולשמח את כל בני הבית. אדם שאין לו כביכול סיבה לשמוח צריך למצוא דבר אחד משמח ולהעצים אותו עד שיבוא לכדי השמחה השלמה ובע"ה שיעבור על כל עם ישראל חג שמח כשר ומהנה.

שבת שלום ותג שמח.

שחר איתן

לעילוי נשמת אבי, מורי ורבי אברהם חנן בן נתן ואטל ז"ל.